



## SURİYELİLERE YÖNELİK BAKIŞ AÇISI ÖLÇEĞİ GELİŞTİRME ÇALIŞMASI THE STUDY OF IMPROVING PERSPECTIVE SCALE FOR SYRIANS

Cetin KÖKSAL\*  
Tuğba KÖKSAL\*\*  
Metin KÖKSAL\*\*\*

### Öz

Bu çalışmada ortaöğretim öğrencilerinin kültürleşme sürecinde Suriyelilere bakış açılarını ortaya koyan bir ölçek geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmanın örneklemini 2016-2017 eğitim öğretim yılında Tokat ilinde farklı ortaöğretim kurumlarında ve farklı sınıf seviyelerinde öğrenim gören 352 erkek ve 304 kız olmak üzere toplam 656 ortaöğretim öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri uzman görüşleri sonrasında belirlenen 30 maddelik Suriyelilere Yönelik Bakış Açısı Ölçeği ile elde edilmiştir. Toplanan bu verilere açıklayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Ölçeğin olumsuz düşünceler, olumlu katkı, temel haklar ve kültürel öğeler olmak üzere 4 faktör altında toplandığı görülmüştür. Bu dört faktöre AMOS 23 paket programıyla doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Analizler sonucunda yapı geçerliliği doğrulanmış 24 madde ölçeğin son halini oluşturmuştur. Ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .90, eşit uzunluk Spearman-Brown katsayısı .81, eşit olmayan Spearman-Brown katsayısı .81, Guttman İki Yarı katsayısı da .81 olarak tespit edilmiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Suriyeli, Bakış Açısı, Ölçek Geliştirme.

### Abstract

In this study, it was aimed to develop a scale that reveals the points of view of the secondary school students in the process of culturalization. The study group of this research was consisted of 656 secondary school students in the secondary education institutions in Tokat in the academic year of 2016-2017 and 352 male and 304 female students studying at different grade levels. The data of the study was determined by the 30-item *Perspective Scale for Syrian* after expert opinions. Explanatory factor analysis was applied to these collected data. It was seen that the scale was collected under four factors: negative thoughts, positive contribution, basic rights and cultural items. Confirmatory factor analysis was applied with these four factors by using AMOS 23 package program. As a result of the analyzes, 24 items which were provided with construct validity were placed in the last situation of scale. Cronbach Alpha internal consistency coefficient of the scale was found out .90 points. Equal length Spearman-Brown coefficient was identified .81 points, Unequal Spearman-Brown coefficient was identified .81 points and Guttman Two The semi-coefficient was .81, too.

**Keywords:** Syrian, Perspective, Scale Development.

### 1. Giriş

İnsan, bir toplum içinde doğar, büyür ve gelişir. Yaşam süreci içerisinde toplumdan etkilendiği gibi toplumu da etkiler. Bu etkileşim içerisinde insan yaşadığı toplumun kültürünü öğrendiği gibi yaşadığı toplumda yeni kültürler oluşmasına da katkı sağlar. Kültür, bir toplumun yaşam tarzıdır (Arslan, 2004: 8). Bu tanımın içine maddi ve manevi birçok unsuru ekleyebiliriz. Kültürü oluşturan bu maddi ve manevi unsurlar dünyanın geldiği nokta düşünüldüğünde birçok durumdan etkilenmektedir. Gerek ekonomik, siyasi gerek teknolojik gelişmeler kültürler arası köprü kurma işlevini başarıyla gerçekleştirmektedirler. Kültürler arası etkileşime neden olan bir takım olumsuz durumlarda mevcuttur. Bunların başında savaş gelmektedir. Savaş sonrası birçok insan kendi ülkesinden kopmak zorunda kalmakta ve başka ülkelere göçe zorlanmaktadır. Bu durumda savaş mağdurları göç ettiği ülkenin kültürünü öğrendiği gibi kendi kültürünü de göç ettiği ülke insanlarına bilinçli veya bilinçsiz bir şekilde öğretmektedir. Böylelikle kültürleşme denilen kültürler arasında karşılıklı etkilenme yaşanmakta iki kültürde de değişime uğramaktadır.

Göçün en önemli insan ögesi kültürleşmedir. Kültürleşme sürecinde içerisinde, kültürler etkileşimle değişir, yeni sentezler ve dinamik bileşmeler oluştururlar (Güvenç, 1993: 38). Kültürleşme süreci, bireyden bireyin aile ilişkilerinden tutun gruplar arası ilişkilere kadar uzanır. Ayrıca psikolojik uyumu içerdiği gibi sosyoekonomik ve kültürel uyumu da içerir. Kültürleşmenin sosyal psikolojik olgu olduğunu vurgulamak da gerekir. Çünkü kültürleşme, insanlar arası ve gruplar arası etkileşimde oluşur, bireylerin ve grupların uyum süreçlerini ortaya çıkarır (Kağıtçıbaşı, 2014: 121). Bu uyum sağlama süreci de göç edenleri değiştirdiği kadar onları kapılarını açan toplumu da değiştirmektedir (Şirin, 2011: 357).

\* Öğretmen, Tokat Bilim ve Sanat Merkezi.

\*\* Öğretmen, Tokat Çelikli Şehit Bekir Kurt İlkokulu.

\*\*\* Öğretmen, Tokat Gökdere Ortaokulu.



Ülkemiz, özellikle 2011 yılından itibaren kitleler halinde göç eden Suriyeli savaş mağdurlarını koruma altında almaktadır. Ülkemizdeki sayıları yaklaşık 3 milyon civarında olan Suriyeliler kültürümüzden etkilendikleri gibi bizim kültürümüzü de etkilemektedirler. Açık ki yoğun bir şekilde kültürleşme süreci içerisinde olan ülkemizin bu süreci sorunsuz atlatabilmesi ülkemiz için ayrıca önem arz etmektedir. Suriyelilerle kültürleşme süreci içerisinde insanlarımızın Suriyelilere bakış açılarının tespit edilmesi, sosyal bütünleşme sürecinde farklı kültür unsurlarının etkileşmesi sırasında yaşanabilecek olumsuzlukların giderilmesine yardımcı olacaktır. Bir toplumda yer alan birbirinden farklı kültür unsurları ve görüş farklılıkları, genelde sosyal bütünleşme sürecinde bir tehdit yaratmaz. Bunun nedeni sosyal bütünleşmenin farklılıkları ortadan kaldırma süreci olmamasıdır. Bunun aksine sosyal bütünleşme; farklılıkları eş güdümlü toplum yararına kanalize etme sürecidir (Türkkahraman; Tutar, 2009: 13).

### 1.1. Türkiye’deki Suriyeliler Hukuki Durumu

Suriyeli savaş mağdurlarının ülkemizdeki sayılarının hızla artması bir takım önlemlerin alınmasını gerekli kılmıştır. Önlemlerin alınabilmesi için ise Suriye vatandaşlarına hukuki bir statünün kazandırılması gerekliliği ön plana çıkmıştır. Birçok akademik çalışmada Suriyeliler için “Mülteci” tanımı kullanıldığı görülmüştür. Ancak 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Hakkındaki Cenevre Sözleşmesine (Resmi Gazete, 1961.) Türkiye coğrafi sınır koyduğu için Suriyelileri “mülteci” statüsüne koymak yanlış olacaktır. Bu coğrafi sınır çekincesini Türkiye 1967 protokolünde de sürdürmüştür (Deniz, 2009: 190). 1994 yönetmeliğine (Resmi Gazete, 1994.) göre ise Avrupa dışından gelen savaş mağdurları sığınmacı olarak kabul ediliyordu ve güvenli üç ülke bulunana kadar geçici olarak ülkede kalma izni veriliyordu (Kaya ve Eren, 2015: 30). 2014 yılında çıkarılan Geçici Koruma Yönetmeliği (Resmi Gazete, 2014) ile Suriyelilerin hukuksal durumu netlik kazanarak Suriyeliler “Geçici Koruma Statüsü”nde tanımlandılar. Bu statüdeki asıl amaç insanları olabildiğince hızlı bir şekilde güvenli ortamlara yerleştirerek insani haklarını güvence altına almaktır.

### 1.2. Suriyelilerin Türkiye’deki Toplumsal Kabulleri

Suriye’de iç savaşın çıkmasıyla birlikte sayıları yüz binleri bulan Suriyeliler kitleler halinde Türkiye’ye göç etmeye başladılar. Suriyeliler; coğrafi yakınlık, akraba ilişkileri ve çatışmasız bölge faktörler nedeniyle ilk başlarda Türkiye sınırındaki kentlere yerleştiler (Deniz, Ekinci ve Hülür, 2016: 19). Savaşın uzun sürmesi; Suriyeli nüfusunun giderek artmasına ve dolayısıyla Suriyelilerin kıyı şehirlerden Türkiye’nin hemen hemen her yerine yayılmalarına neden olduğu söylenebilir.

Suriyelilerin, ülkemizde sayılarının milyonları bulması birçok ilde kayıt dışı ve ucuz birer işgücü konumunda çalışmalarına neden olmaktadır (Harunoğulları ve Cengiz, 2014: 317). Yerleştikleri yerlerde Suriyelilerin Türkiye vatandaşlarının sosyal, ekonomik, kültürel haklarından tam anlamıyla yararlanamamaları Suriyelilerin sosyal dışlanmayla karşı karşıya kaldıklarının bir göstergesidir. Sosyal dışlanmaya neden olan faktörler ise birbirinden kopuk olmayan ve etkileşim içinde olan olgulardır (Çakır, 2002: 83). Suriyelilerin herhangi bir alandaki ihtiyaç eksiklikleri dolayısıyla diğer alanlardaki ihtiyaçlarını etkileyerek toplumsal dışlanma sürecine olumsuz katkılar sağlayacaktır. Özellikle Suriyeliler üzerine yapılan araştırmalarda göstermektedir ki, ülkemizde Suriyeliler sosyal dışlanma konusunda ciddi sıkıntılar yaşamaktadırlar. Özellikle yerel halkla yabancı alt grupların sosyo-kültürel ve ekonomik rekabet içine girmeleri yabancı karşıtlığını tetiklemektedir (Canatan, 2008: 220). Ülkemizde Suriyeliler konusunda yapılan araştırmaların bir kısmından elde edilen bulgular şu şekildedir:

- Suriyeli sığınmacıların birçok boyutta sosyal dışlanmanın kurbanıdırlar (Deniz, Ekinci ve Hülür, 2016: 17).
- Kilis halkı göç sürecinin başlarında Suriyelilere yönelik olumlu bakış açısına sahipken, kentte yaşanan olumsuz olaylar ve olumsuz olayların yazılı ve görsel medyada Suriyeliler üzerinden lanse edilmesi, Kilis halkının Suriyelilere yönelik bakış açılarının olumsuz yöne doğru kaymasına neden olmuştur (Cengiz, 2015: 101).
- Ülkemizdeki sığınmacı ve mülteciler aktif olarak iş yaşamına girememekte, sosyal yardımlardan yararlanamamakta, sağlık sorunlarını tercüman yetersizliği nedeniyle ifade edememekte ve sosyal hizmetlerden tam anlamıyla yararlanamamaktadırlar (Tekin, 2009: 63).
- Suriyelilerin barınma ve iş ihtiyacının olması gerektiği gibi desteklenememesi Şanlı Urfa halkı ile Suriyelilerin uyum süreci önünde önemli birer sorundur (Karasu, 2016: 1005).
- Suriyeliler; güvenlik ve düzen konusunda yerel halka endişe veren, yerel halk tarafından potansiyel tehlike grubu olarak görülen, ülkenin ekonomik gücünü zayıflatan, vs. gibi olumsuz düşünceler yüklenen gruplar olarak görülmektedir (Ünal, 2014: 77-78).
- Türkiye’deki işsiz ve vasıfsız Suriyeliler çeşitli ekonomik ve beşeri olumsuzlukların yaşanmasına neden olmuştur (Boyras, 2015: 57).



- Suriyeliler, yerleştikleri şehirlerde ev kiralalarının, konut yetersizliği sorununun, tüketim ürünlerinin artması gibi sıkıntılara neden olmaktadır (Topkaya ve Akdağ, 2016: 777).

Yukarıdaki araştırma sonuçlarına bakıldığında Suriyeliler konusunda biran önce önemler alınması gerekmektedir. Aksi takdirde toplumsal bütünleşme sürecinin bir takım sıkıntılara maruz kalabileceği ön görülmektedir. İnsanları evrensel barışı sağlamak için toplumsal ve kültürel farklılıkları birer zenginlik olarak görmeleri (Karaca, 2012: 226) gerekmektedir. Böylelikle toplumsal uyum süreci başarılı bir şekilde atlatılabilir. Ayrıca Suriyelilerle yapılacak olan sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlerin kültürlerin kaynaşması için etkili olacağı aşikardır (Sezgin ve Yolcu, 2016: 443).

## 2. YÖNTEM

Bu araştırma nicel araştırma yöntemlerinden biri olan tarama modeline örnek alınarak tasarlanmıştır. Tarama modelleri, geçmişte olan veya mevcut durumu olduğu gibi ortaya koymayı amaçlayan yaklaşımlardır. Araştırılan kişi, nesne veya olay hiçbir müdahale olmaksızın olduğu gibi betimlenmeye çalışılır (Karasar, 2008: 77). Tarama modelleri, genel ve örnek olay tarama modelleri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Araştırma evrendeki eleman sayısı oldukça fazlaysa ve evren hakkında genel bir kanıya ulaşılmak isteniyorsa, genel tarama modeli evrenin tümüne veya evrenden alınacak bir örnekleme uygulanabilir (Karasar, 2008: 79). İlişkisel tarama modeli, genel tarama modeli içerisinde yer alan bir modeldir. İki ve daha fazla değişkenin ilişkisel değişimini ve bu ilişkisel değişimin boyutunu ortaya koymayı amaçlayan bir modeldir (Karasar, 2008: 81). Bu nedenlerden araştırma için ilişkisel tarama modelinin uygun olacağı düşünülmüştür.

### 2.1. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın örneklem grubunu 2016-2017 eğitim öğretim yılında Tokat ili merkez ilçesinde öğrenim gören 352 erkek ve 304 kız, toplamda 656 ortaöğretim öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma örnekleminde yer alan öğrencilere ait demografik bilgiler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Örnekleimde yer alan öğrencilerin demografik bilgileri.

Cinsiyet	Frekans	Yüzde (%)
Erkek	352	53,7
Kız	304	46,3
Toplam	656	100
<b>Okul Türü</b>		
Fen Lisesi	93	14,2
Anadolu Lisesi	173	26,4
Meslek Lisesi	242	36,9
Güzel Sanatlar Lisesi	148	22,6
Toplam	656	100

### 2.2. Madde Havuzu

Araştırmanın verilerinin toplanması amacıyla geliştirilecek aracın oluşturabilmesi için öncelikle 4 konu alanı uzmanı, 5 öğretmen, 20 öğrenci ve 1 ölçme değerlendirme uzmanı ile Suriyeliler hakkında görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde katılımcılara Suriyeliler hakkında neler düşündükleri sorulmuştur. Görüşmeler sırasında notlar alınarak ölçme aracı için 63 maddelik madde havuzu oluşturulmuştur. Katılım düzeyinin ifade edilebilmesi için maddeler 5’li likert (Kesinlikle katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum, Kesinlikle katılmıyorum) tekniğine göre düzenlenmiştir.

### 2.3. Uzman Görüşü

Maddelerin görünüm ve kapsam geçerliliğini sağlamak amacıyla 6 konu alanı uzmanına (öğretim üyelerine) maddeler mail yoluyla gönderilmiştir. Uzmanlardan maddeleri Davis Tekniğine uygun olarak, maddeleri 4’lü (uygun, küçük değişiklik gerekli, ciddi değişiklik gerekli, uygun değil) şekilde değerlendirmeleri istenmiştir. Davis (1992) tekniğinde uygun ve küçük değişiklik gerekli diyen uzman sayısı toplamdaki uzmanların sayısına bölünür. Elde edilen sonuç kapsam geçerliliği oranını verir. Burada baz alınması gereken değer 0,80’dir. Bu değer altındaki maddelerin ölçme aracında yer almaması uygun olur (Yurdugül, 2005: 3).

Tablo 2’de madde havuzunda yer alan maddelerin Davis Tekniğine göre kapsam geçerlilik oranları verilmiştir.



Tablo 2: Davis Tekniğine Göre Madde Havuzundaki Maddelerin Kapsam Geçerlilik Oranları.

Madde No	Uygun veya Küçük Değişiklik Gerekliliği Diyen Uzmanların Sayısı	Uzman Katılımcı Sayısı	Kapsam Geçerliliği Oranı	Madde No	Uygun veya Küçük Değişiklik Gerekliliği Diyen Uzmanların Sayısı	Uzman Katılımcı Sayısı	Kapsam Geçerliliği Oranı
1	6	6	1,0	33	2	6	0,3
2	4	6	0,7	34	2	6	0,3
3	3	6	0,5	35	6	6	1,0
4	6	6	1,0	36	4	6	0,7
5	6	6	1,0	37	4	6	0,7
6	6	6	1,0	38	3	6	0,5
7	4	6	0,7	39	4	6	0,7
8	6	6	1,0	40	3	6	0,5
9	6	6	1,0	41	6	6	1,0
10	6	6	1,0	42	6	6	1,0
11	2	6	0,3	43	3	6	0,5
12	6	6	1,0	44	6	6	1,0
13	1	6	0,2	45	6	6	1,0
14	6	6	1,0	46	3	6	0,5
15	4	6	0,7	47	3	6	0,5
16	3	6	0,5	48	6	6	1,0
17	3	6	0,5	49	6	6	1,0
18	4	6	0,7	50	6	6	1,0
19	6	6	1,0	51	6	6	1,0
20	6	6	1,0	52	6	6	1,0
21	2	6	0,3	53	6	6	1,0
22	6	6	1,0	54	6	6	1,0
23	3	6	0,5	55	6	6	1,0
24	6	6	1,0	56	6	6	1,0
25	4	6	0,7	57	6	6	1,0
26	4	6	0,7	58	6	6	1,0
27	6	6	1,0	59	6	6	1,0
28	6	6	1,0	60	3	6	0,5
29	6	6	1,0	61	6	6	1,0
30	6	6	1,0	62	6	6	1,0
31	4	6	0,7	63	6	6	1,0
32	6	6	1,0				

Tablo 2’de görüldüğü üzere Davis Tekniğine göre 0,8’den aşağı değer alan 23 madde (2, 3, 7, 11, 13, 15, 16, 17, 18, 23, 25, 31, 33, 34, 36, 37, 38, 39, 40, 46, 46, 47, 60) ölçekten çıkartılarak madde sayısı 40’a düşürülmüştür.

#### 2.4. Deneme Çalışmaları

Dil, ifade ve anlam yanlışlarının tespiti için maddeler 1 Türkçe öğretmenine ve 1 Edebiyat öğretmenine yönlendirilmiştir. Dil, ifade ve anlam düzeltmeleri yapılırken 2 maddenin ölçekten çıkarılmasına karar verilmiştir. Ölçeğin pilot uygulaması 4 okul türünden toplam 81 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Pilot uygulamadan sonra ölçeğin dil ve anlatımıyla ilgili düzenlemeler tekrar yapılmıştır. Ölçekte aynı amaca hizmet eden maddeler ve öğrencilerde anlama sorunu yaratan toplam 8 maddenin ölçekten çıkarılmasına karar verilerek 30 maddelik ölçek çalışma grubu üzerinde uygulanması aşamasına geçilmiştir.

#### 2.5. Faktör Analizi ve Güvenilirlik Çalışması

Verilerin analizinde IBM SPSS 24 ve AMOS (Analysis of Moment Structures) 23.0 yazılımları kullanılmıştır. Verilerin analizinde izlenen yol şu şekildedir; Ölçeğin yapı geçerliliğini (belirlenen özellikleri ne derecede doğru ölçtüğü) hesaplamak için faktör analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemde aynı niteliğe ya da yapıya yönelik değişkenler bir araya getirilerek faktör sayısı azaltılır ve ölçme bu azaltılan faktörlerle açıklanmaya çalışılır (Büyüköztürk, 2007: 123). Açıklayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi olmak



üzere ikiye ayrılmaktadır. Ölçme aracında yer alan değişkenler arasındaki ilişkiler açıklayıcı faktör analizinde oldukça önemlidir. Bu değişkenlerden yola çıkılarak faktörler bulunmaya çalışılır. Değişkenlerin arasındaki ilişkiler için önceden bir hipotez kurulmuş ve bu hipotez test edilmek isteniyorsa ya da bu değişkenler için bir kuramın sınanması gerekiyorsa doğrulayıcı faktör analizinin kullanılması daha doğrudur (Büyüköztürk, 2007:123). Bu çalışmada ölçeğin faktör yapısının tespit edilmesinde açıklayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Veri toplanacak grubun büyüklüğünün araştırma için yeterliliğini test etmek amacıyla KMO (Kaiser- Meyer-Olkin) testi yapılmıştır. Değişkenlerin faktör oluşturma için uygunluğunu test etmek amacıyla Barlett Testi uygulanmıştır. Elde edilen faktörlerin öz değerleri (eigenvalue) incelenerek, öz değerlerin 1 ya da 1'den büyük olmasına dikkat edilmiştir. Öz değerleri  $\geq 1$  olan faktörler faktör analizinde genellikle önem arz eden faktörlerdir (Büyüköztürk, 2007: 125). Öz değerler incelemesinden de olumlu sonuçlar alındıktan sonra maddelerin ortak faktör varyans (communalities) düzeyleri kontrol edilmiştir. Faktör analizinde ortak faktör varyanslarının 0,5'ten düşük olan maddeler incelenerek ölçekten çıkarılmasına karar verilmiştir (Kalaycı, 2010). Sonrasında ölçeğe eksen döndürme işlemi uygulanarak, ölçeğe anlamlılık kazandırılmaya çalışılmıştır. İki tür eksen döndürme işlemi yapılmaktadır bunlar dik döndürme ve eğik döndürmedir (Büyüköztürk, 2007: 126). Faktörlerin ilişkisiz olduğu varsayılıyorsa dik, aksi durumda eğik döndürme tekniği uygulanır. Varimax, equamax ve quartimax döndürme, dik döndürme teknikleri arasında en sık kullanılanlar arasındadır. Eğik döndürme tekniklerinden en sık kullanılanlar ise oblimax, covarimin, oblimin, promax ve binoramin'dir (Tavşancıl, 2006). Faktörler arasında ilişki olduğu düşünüldüğü için eğik döndürme tekniği olan promax tekniğinin kullanılmasına karar verilmiştir. 0,45 ve üstü faktör yük değeri alması maddenin ölçekte yer alması için önemli bir kısıstır. Fakat bu değer araştırmacının önemli gördüğü bazı maddeler için 0,30'a kadar düşürülebilir (Büyüköztürk, 2007: 124). Döndürme sonrasında maddelerin faktör yükleri incelenmiştir. Faktör yük değerleri 0,30'un altında olan maddelerin ve yük değeri farklarının 0,10'dan küçük olan maddelerin (Kalaycı, 2010) ölçekten çıkarılmasına karar verilmiştir. Açıklayıcı faktör analiziyle geçerliliği bulunan Suriyelilere Bakış Açısı Ölçeğinin geçerliliği doğrulayıcı faktör analizi ile tekrar teyit edilmiştir. Ölçeğin güvenilirliğini test etmek amacıyla iki yöntemin kullanılmasına karar verilmiştir. Bunlar: Cronbach's Alfa Güvenirlik Katsayısı ve iki yarı (yarıya bölme) test güvenilirliği analizidir.

### 2.6. Faktörlerin İsimlendirilmesi

Ölçeğin faktör yapısı belirlendikten sonra, her faktörde yer alan maddelerin ifadelerinden hareket edilerek ölçekte yer alan faktörler isimlendirilmiştir.

### 3. BULGULAR ve YORUMLAR

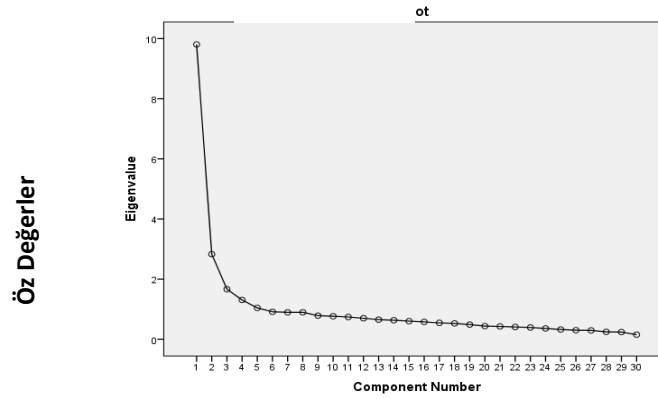
Araştırma verilerinin faktör oluşturma için uygunluğunu test etmek amacıyla Barlett Testi uygulanmıştır. Test sonucunda anlamlılık ,5'ten küçük ise faktör çıkarılabilir (Şencan, 2005). Barlett Testi sonucunda  $X^2=8986,835$   $p<,001$  değerleri verilerimizin faktörleştirmeye uygun olduğunu göstermektedir. Faktör analizi için örneklem büyüklüğümüzün yeterli sayıda olup olmadığını kontrol etmek amacıyla KMO (Kaiser- Meyer- Olkin) Testi yapılmıştır. KMO değerinin ,60'tan büyük olması örneklem büyüklüğünün faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2007: 126). KMO testi sonucunda ,925 değeri, araştırma örneğinin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir. Barlett ve KMO testlerinin sonuçları Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3: Araştırma Verilerine Uygulanan Barlett ve KMO Test Sonuçları.

Tablo 3: Araştırma Verilerine Uygulanan Barlett ve KMO Test Sonuçları.		
Örneklem Yeterliliği Testi (KMO)		,925
Bartlett Spesirity Testi	Ki-kare	8974,744
	df	435
	Sig.	,000

İlk faktör analizi sonucunda araştırma verilerinden 5 faktör oluştuğu gözlemlenmiştir. Şekil 1'de yamaç eğrisi grafiği de öz değer oranları 1'den yüksek 5 faktör olduğunu göstermektedir.

Şekil 1: İlk Faktör Analizi Yamaç Eğrisi Grafiği



İlk faktör analizinde açıklanan toplam varyansın %55,5'tir. Ancak 2 faktörün öz değerinin 1'den yüksek olmasına rağmen toplam varyansa katkısının %55,5'in altında olduğu görülmüştür. Kalaycı (2010)'a göre her bir faktör toplam varyansın açıklanmasına %5 ve üstü katkı sağlamalıdır. Bu durum faktör yapısının sağlam bir yapıya ulaşmadığının göstergesidir.

Faktör analizinde eğik döndürme tekniği olan promax tekniği kullanılmıştır. Bu işlem sonrasında ölçek maddelerinin faktör yükleri incelenmiştir. Faktör yük değerleri ,45 ve altı olan maddelerin ile yüksek yük değerleri arasında farkın ,10'dan küçük olduğu maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Ölçekten çıkarılmadan maddeler son kez incelenerek ölçek için anlam kaybı olmamasına dikkat edilmiştir. Ölçekten çıkarılan maddeler ile gerekçeleri Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4: İlk Faktör Analizi Sonrası Ölçekten Çıkarılan Maddeler ve Gerekçeleri

Ölçekten Çıkarılan Maddeler	Maddelerin Ölçekten Çıkarılma Gerekçeleri
Madde 8	,34 yük değeri ile faktörler altında ,45 eşliğini aşamaması.
Madde 9	,30 yük değeri ile faktörler altında ,45 eşliğini aşamaması.
Madde 10	,44 yük değeri ile faktörler altında ,45 eşliğini aşamaması.
Madde 24	,60 ile ,64 yük değerleri ile 2 faktör altında yer almaları ve yüksek yük değerleri arasında farkın ,10'dan küçük olması.

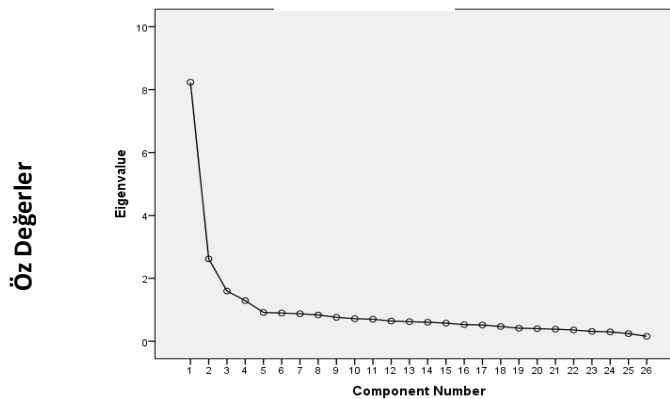
İlk faktör analizi sonucunda 4 madde ölçekten çıkarılmıştır ve ikinci aşamaya geçilmiştir. KMO ve Barlett Testleri tekrarlanmıştır. KMO Test sonucunun ,90 olması örneklem büyüklüğümüzün yeterli olduğunu tekrar göstermiştir. Barlett Test sonuçları ( $X^2=7138,404$   $p<,001$ ) da verilerimizin faktör analizine uygunluğunu göstermiştir. Tablo 5'te ikinci aşama KMO ve Barlett Test sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 5: İkinci Aşama KMO ve Barlett Test Sonuçları

Örneklem Yeterliliği Testi (KMO)		,909
Bartlett Spesirity Testi	Ki-kare	7138,404
	df	325
	Sig.	,000

İkinci aşama faktör analizi sonucunda araştırma verilerden 4 faktör elde edilmiştir. Bu 4 faktöre ilişkin yamaç eğrisi grafiği Şekil 2'de gösterilmiştir.

Şekil 2: İkinci Faktör Analizi Yamaç Eğrisi Grafiği



Elde edilen bu 4 faktör toplam varyansın %55,5'in altında açıklanmaktadır. 4 faktörden bir tanesinin toplam varyansa katkısının %5'in altında olmasından ve bazı maddelerin yük değerlerinin istenilen değerde



olmamasından madde çıkarma işlemine devam edilmiştir. Tablo 6’da ölçekten çıkarılmasına karar verilen maddeler ve gerekçeleri gösterilmiştir.

Tablo 6: İkinci Faktör Analizi Sonrası Ölçekten Çıkarılan Maddeler ve Gerekçeleri

Ölçekten Çıkarılan Maddeler	Maddelerin Ölçekten Çıkarılma Gerekçeleri
Madde 29	,46 ile ,37 yük değerleri ile 2 faktör altında yer almaları ve yüksek yük değerleri arasında farkın ,10’ dan küçük olması.
Madde 30	,41 yük değeri ile faktörler altında ,45 eşiğini aşamaması.

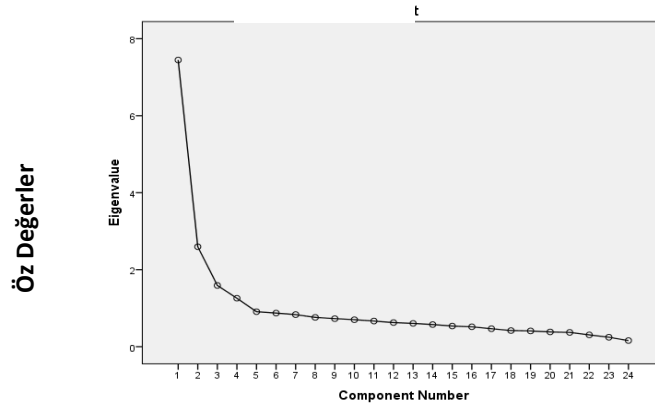
Ölçekten çıkarılan 2 madde ile ölçekte 24 madde kalmıştır. 24 maddeli ölçek için üçüncü kez faktör analizi yapılmıştır. KMO ve Barlett Testleri tekrarlanmıştır. KMO Test sonucunun ,90 olması örneklem büyüklüğümüzün yeterli olduğunu tekrar göstermiştir. Barlett test sonuçları ( $X^2=6336,824$   $p<,001$ ) da verilerimizin faktör analizine uygunluğunu göstermiştir. Tablo 7’de üçüncü aşama KMO ve Barlett Test sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 7: Üçüncü Aşama KMO ve Barlett Test Sonuçları

Örneklem Yeterliliği Testi (KMO)		,900
Bartlett Spesirity Testi	Ki-kare	6336,824
	df	276
	Sig.	,000

Üçüncü aşama faktör analizi sonucunda araştırma verilerden 4 faktör elde edilmiştir. Bu 4 faktöre ilişkin yamaç eğrisi grafiği Şekil 3’te gösterilmiştir.

Şekil 3: Üçüncü Faktör Analizi Yamaç Eğrisi Grafiği



Elde edilen bu 4 faktör toplam va **Bileşenler** i açıklamaktadır. Ayrıca elde edilen 4 faktöründe toplam varyansa etkisi %5’in üzerindedir. Suriyelilere Bakış Açısı Ölçeği maddelerinin eğik döndürme (promax) sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: Suriyelilere Bakış Açısı Ölçeği Maddelerinin Eğik Döndürme (Promax) Sonuçları

Madde No	Faktör-(1)	Faktör-(2)	Faktör-(3)	Faktör-(4)
M13	,735			-,205
M15	,722	-,105	,142	-,126
M12	,714	,165	-,177	
M16	,702			,139
M6	,658	,130	-,190	
M5	,645	,108		
M19	,599			,124
M26	,551	-,295	,257	
M3		,901	-,163	
M4		,819	-,108	
M2		,667	,294	-,100
M1		,649	,286	
M7		,483		,129
M11	,115	,480	,108	,223
M27		-,156	,892	
M17			,803	-,116
M18			,703	
M28		,196	,547	
M25		,245	,507	
M22				,887



M23				,885
M21				,697
M20		,147	-,178	,642
M14		,191	,112	,528
Öz değerler	7,44	2,60	1,61	1,26
Açıklanan Varyans	31,01	10,84	6,70	5,25
Açıklanan Toplam Varyans	31,01	41,85	48,54	53,80

Tablo 8'deki sonuçlar incelendiğinde faktörlerin ve faktörler altında yer alan maddelerin gerekli şartları sağladığı görülmektedir. Birinci faktör 8 maddeden (madde 13, 15, 12, 16, 6, 5, 19, 26) oluşmaktadır. Maddelerin faktör yük değerleri ise ,55 ile ,74 arasında yer almaktadır. Birinci faktörün öz değeri 7,44 olarak tespit edilmiştir. Ayrıca birinci faktörün varyansın ve toplam varyansın %31,01'ini açıkladığı görülmüştür. Bu faktörü oluşturan maddeler incelendiğinde öğrencilerin Suriyelilere yönelik olumsuz bakış açılarını yansıttığı görülmektedir. "Olumsuz düşünceler" olarak adlandırılan bu faktör altındaki maddeler ve maddelerin faktör yük değerleri Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9: Olumsuz Düşünceler Faktörü Maddeleri ve Maddelerin Faktör Yük Değerleri

Madde Sırası	Madde No	Maddeler	Faktör Yük Değeri
1	13	Suriyeliler toplumsal çatışmalara neden olmaktadır.	,735
2	15	Ülkemizin önemli sorunlarından biri Suriyeliler sorunudur.	,722
3	12	Suriyeliler geleneklerimize hiçbir zaman uyum sağlayamazlar.	,714
4	16	Şehrimde Suriyelilerle birlikte yaşamaktan rahatsızlık duyuyorum.	,702
5	6	Suriyelilerin kendi anadillerini konuşmaları beni rahatsız etmektedir.	,658
6	5	Suriyeliler yaşadığım şehrimde çevre sorunlarının artmasına neden olmaktadır.	,645
7	19	Suriyeliler toplumda sağlık sorunlarına neden olmaktadır.	,599
8	26	Suriyelilerin bazı ortak kullanım alanlarında yoğun bir şekilde bulunmaları benim bu alanı kullanmamı engellemektedir.	,551
Ortalama			,666

İkinci faktör 6 maddeden (madde 3, 4, 2, 1, 7, 11) oluşmaktadır. Maddelerin faktör yük değerleri ise ,51 ile ,90 arasında yer almaktadır. İkinci faktörün öz değerinin 2,60 olduğu, varyansın %10,84'ünü ve toplam varyansın %41,85'ini açıkladığı görülmüştür. Bu faktörü oluşturan maddeler incelendiğinde Suriyelilerin ülkemize ve şehrimize olumlu katkılarından bahseden maddelerden oluştuğu görülmektedir. "Olumlu Katkı" olarak adlandırılan bu faktör altındaki maddeler ve maddelerin faktör yük değerleri Tablo 10'da gösterilmiştir.

Tablo 10: Olumlu Katkı Faktörü Maddeleri ve Maddelerin Faktör Yük Değerleri

Madde Sırası	Madde No	Madde	Faktör Yük Değeri
1	3	Suriyeliler kültürel çeşitlilik yaratmaktadır.	,892
2	4	Suriyeliler değişik kültürleri tanımamızı sağlamaktadır.	,803
3	2	Suriyeliler ekonomik gelişmemize katkı sağlamaktadır.	,703
4	1	Suriyeliler ekonomik kalkınmamıza iş gücü konusunda katkı sağlamaktadır.	,547
5	7	Suriyelilerle toplumsal kaynaşmamızda kültürel yakınlık önemlidir.	,507
6	11	Suriyeliler yardımlaşma kültürünün içselleştirilmesine katkı sağlarlar.	,892
Ortalama			,666

Üçüncü faktör 5 maddeden (madde 27, 17, 18, 28, 25) oluşmaktadır. Maddelerin faktör yük değerleri ise ,51 ile ,88 arasında yer almaktadır. Üçüncü faktörün öz değerinin 1,59 olduğu, varyansın % 6,70'ini ve toplam varyansın %48,54'ünü açıkladığı görülmüştür. Bu faktörü oluşturan maddeler incelendiğinde maddelerin temel haklara gönderme yaptığı görülmüştür. "Temel Haklar" olarak adlandırılan bu faktör altındaki maddeler ve maddelerin faktör yük değerleri Tablo 11'de gösterilmiştir.

Tablo 11: Temel Haklar Faktörü Maddeleri ve Maddelerin Faktör Yük Değerleri

Madde Sırası	Madde No	Madde	Faktör Yük Değeri
1	27	Suriyelilerin ülkemdeki üniversitelere sınavsız yerleştirilmesini desteklerim.	,878
2	17	Suriyelilerin ülkemde yönetici pozisyonlarına gelmesini desteklerim.	,802
3	18	Suriyelilerin ülkemde oy vermek başta olmak üzere siyasi haklar elde etmesini desteklerim.	,711
4	28	Suriyeliler ülkemde mülkiyet sahibi olmalıdırlar.	,545





5	25	Suriyeliler ticari faaliyetlere canlandırıcı etki yapmaktadırlar.	,506
Ortalama			,690

Dördüncü faktör 5 maddeden (madde 22, 23, 21, 20, 14) oluşmaktadır. Maddelerin faktör yük değerleri ise ,53 ile ,89 arasında yer almaktadır. Üçüncü faktörün öz değerinin 1,26 olduğu, varyansın %5,25'ini ve toplam varyansın %53,82'ini açıkladığı görülmüştür. Bu faktörü oluşturan maddeler incelendiğinde maddelerin kültür öğeleriyle ilişkili olduğu görülmüştür. "Kültürel Öğeler" olarak adlandırılan bu faktör altındaki maddeler ve maddelerin faktör yükleri Tablo 12'de gösterilmiştir.

Tablo 12: Kültürel Öğeler Faktörü Maddeleri ve Maddelerin Faktör Yükleri

Madde Sırası	Madde No	Madde	Faktör Yük Değeri
1	22	Suriyeliler tarihi eserlerimize saygı duymaktadırlar.	,887
2	23	Suriyeliler sanat eserlerimize saygı duymaktadırlar.	,885
3	21	Suriyeliler dini inanışlarımıza karşı saygılıdırlar.	,697
4	20	Suriyelilerin kültürel kıyafetlerini giymeleri beni rahatsız etmez.	,642
5	14	Suriyeliler kültürel değerlerimize saygı duymaktadırlar.	,528
Ortalama			,727

Güvenirlilik, Büyüköztürk (2007)'e göre bireylerin uygulanan testteki maddeler hakkındaki görüşlerinin tutarlılık göstermesidir. Ölçeğin güvenirliliğini hesaplamak için Cronbach's Alfa Güvenirlilik Katsayısı hesaplaması yapılmıştır. Hesaplama sonucundaki değer ,70 ve daha büyük değer alması testin güvenirliliği için yeterli sayılmaktadır (Büyüköztürk, 2007: 171). 24 maddeden oluşan ölçeğin Cronbach's Alfa Güvenirlilik Katsayısı 0,90 olarak hesaplanmıştır. Bu sonuç ölçeğin güvenilir olduğunu bir göstergesidir. Ölçekte oluşturulan 4 faktör için de ayrı ayrı Cronbach's Alfa Güvenirlilik Katsayısı hesaplaması yapılmıştır. Olumsuz Düşünceler Faktörünü oluşturan 8 madde (madde 13, 15, 12, 16, 6, 5, 19, 26) için Cronbach's Alfa Güvenirlilik Katsayısı ,82, Olumlu Katkı Faktörünü oluşturan 6 madde (madde 3, 4, 2, 1, 7, 11) için ,83, Temel Haklar Faktörünü oluşturan 5 madde (madde 27, 17, 18, 28, 25) için ,81 ve Kültürel Öğeler Faktörünü oluşturan 5 madde (madde 22, 23, 21, 20, 14) için ise Cronbach's Alfa Güvenirlilik Katsayısı ,80'dir. Bu değerler faktörlerin tutarlı olduğunu göstermektedir. Ölçeğin güvenirliliğini ikinci kez test etmek amacıyla ikinci bir yöntem olan iki yarı (yarıya bölme) test güvenirliliği analizi uygulanmıştır.

24 madde üzerinden yapılan iki yarı test güvenirliliği analizi sonucunda ilk grubun Cronbach's Alfa Güvenirlilik katsayısı ,84 diğer grubun ki ise ,82 bulunmuştur. Bu değerlerin birbirine yakın olması birinci ve ikinci grubun tutarlı olduğunu bir göstergesidir. Test yarılama olarak da bilinen bu yöntemle testler arasındaki puan tutarlılığı hesaplanabilir (Büyüköztürk, 2007). Formlar arası korelasyon katsayısı ,68 bulunmuştur. Eşit uzunluk Spearman-Brown katsayısı ,81, eşit olmayan Spearman-Brown katsayısı ,81, Guttman İki Yarı katsayısı da ,81 olarak tespit edilmiştir. Bu değerler ölçeğin güvenirliliğinin bir göstergesidir.

İki değişken arasındaki ilişki korelasyon teknikleriyle bulunur. Bu analizler sonucunda elde edilen değerler; değişkenlerin ilişkili olup olmadığını, hangi yönde bir ilişki içinde olduğunu ve ilişkinin seviyesini gösterir. Korelasyon katsayısı +1,00 ile -1,00 arasında değişen bir değerler alabilir. +1,00'a doğru ilişkinin yönü pozitif olarak artarken -1,00'e doğru ise ilişkinin yönü negatif olarak artar. 0,00'ya yaklaştıkça değişkenlerin ilişki düzeyleri azalır (Büyüköztürk, 2007: 32). Analizler sonucunda ortaya çıkan faktörlerin Pearson korelasyon değerleri Tablo 13'te gösterilmiştir.

Tablo 13: Suriyelilere Bakış Açısı Ölçeği Faktörlerinin Korelasyon Değerleri.

	Olumsuz Düşünceler	Olumlu Katkı	Temel Haklar	Kültürel Öğeler
Olumsuz Düşünceler	1	,322	,341	,393
Olumlu Katkı	,322	1	,602	,590
Temel Haklar	,341	,602	1	,487
Kültürel Öğeler	,393	,590	,487	1

p.\*\*<,01

Suriyelilere Bakış Açısı Ölçeğinin alt boyutlarına uygulanan Pearson Korelasyon analizi sonuçlarına göre Olumsuz Düşünceler Faktörü ile Olumlu Katkı Faktörü arasında ,32, Olumsuz Düşünceler Faktörü ile Temel Haklar Faktörü arasında ,34, Olumsuz Düşünceler Faktörü ile Kültürel Öğeler Faktörü arasında ,39, Olumlu Katkı Faktörü ile Temel Haklar Faktörü arasında ,60, Olumlu Katkı Faktörü ile Kültürel Öğeler Faktörü arasında ,59, Temel Haklar Faktörü ile Kültürel Öğeler Faktörü arasında ,49 düzeyinde ilişki olduğu saptanmıştır (p<0.01). Bu değerlerden faktörler arasında olumlu yönde bir ilişkinin olgunu göstermektedir. Bu bulgular yapı geçerliliğine ilişkin kanıt olarak da gösterilebilir.

Suriyelilere Bakış Açısı Ölçeğinde yer alan 24 maddenin ayırt ediciliklerini hesaplamak için madde analizi yapılmıştır. Ölçekten sonucunda hesaplanan puanlar küçükten büyüğe doğru sıralanarak alt ve üst



%27'lik grupların puan ortalamaları hesaplanmıştır. Bu grupların bağımsız grup t-testi değerleri analiz edilerek, ölçekte yer alan maddelerin her biri için ayırt edicilik güçlükleri bulunmuştur. Tablo 14'te maddelerin ayırt ediciliğine ilişkin bağımsız t-testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 14: Maddelerin Ayırt Ediciliğine İlişkin Bağımsız T-Testi Sonuçları

Madde No	Grup	X	SS	Sd	T	p	Madde No	Grup	X	SS	Sd	T	p
M1	Alt %27	3,12	1,02	352	18,38	.000	M16	Alt %27	2,31	1,14	352	18,88	.000
	Üst %27	4,75	0,58					Üst %27	4,40	0,94			
M2	Alt %27	2,98	1,01	352	16,34	.000	M17	Alt %27	3,56	1,23	352	13,84	.000
	Üst %27	4,54	0,78					Üst %27	4,90	0,39			
M3	Alt %27	2,49	0,99	352	15,62	.000	M18	Alt %27	2,94	1,11	352	20,52	.000
	Üst %27	4,20	1,08					Üst %27	4,84	0,53			
M4	Alt %27	2,56	0,95	352	14,96	.000	M19	Alt %27	2,58	1,11	352	10,11	.000
	Üst %27	4,19	1,10					Üst %27	3,85	1,25			
M5	Alt %27	2,84	1,04	352	14,92	.000	M20	Alt %27	2,11	1,04	352	10,16	.000
	Üst %27	4,43	0,96					Üst %27	3,40	1,34			
M6	Alt %27	2,23	1,23	352	14,29	.000	M21	Alt %27	2,34	1,08	352	8,97	.000
	Üst %27	4,11	1,24					Üst %27	3,46	1,25			
M7	Alt %27	2,55	0,96	352	12,23	.000	M22	Alt %27	2,24	0,84	352	17,32	.000
	Üst %27	3,92	1,14					Üst %27	3,99	1,04			
M11	Alt %27	2,33	0,91	352	20,90	.000	M23	Alt %27	2,33	0,91	352	16,03	.000
	Üst %27	4,32	0,87					Üst %27	4,01	1,05			
M12	Alt %27	2,54	1,08	352	12,92	.000	M25	Alt %27	2,92	0,93	352	15,50	.000
	Üst %27	4,06	1,14					Üst %27	4,42	0,90			
M13	Alt %27	2,93	1,05	352	8,59	.000	M26	Alt %27	2,91	1,11	352	10,73	.000
	Üst %27	4,04	1,37					Üst %27	4,24	1,22			
M14	Alt %27	2,39	0,87	352	18,44	.000	M27	Alt %27	3,69	1,26	352	11,56	.000
	Üst %27	4,16	0,94					Üst %27	4,90	0,56			
M15	Alt %27	3,01	1,15	352	13,35	.000	M28	Alt %27	2,86	1,06	352	19,49	.000
	Üst %27	4,47	0,91					Üst %27	4,72	0,69			
Ölçek Toplam	Alt %27	2,70	0,32	352	43,86	.000							
	Üst %27	4,26	0,35										

Alt (%27) ve üst (%27) gruplar arasında yapılan bağımsız grup t testi sonuçlarına göre ölçekte yer alan maddelerinin tamamı anlamlı bulunmuştur ( $p < .001$ ). Elde edilen değerler ölçeğin tüm maddelerinin ve tamamının ayırt edici olduğunu ortaya koymaktadır.

### 3.1. Doğrulamalı Faktör Analizi

Açıklayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen faktörlerin, önceden kurulan hipotezdeki faktörler ile uygun olup olmadığını ortaya koymak için doğrulamalı faktör analizi tekniğinden yararlanılır. Değişkenlerin hangi faktörler altında toplandığını ya da hangi faktör ile ilişkisinin yüksek olduğu tespit edilmek isteniyorsa açıklayıcı faktör analizi tekniğinden yararlanılır. Ancak belirli sayıda faktörü oluşturan değişkenlerin bu faktör altında güçlü bir şekilde temsili sağlayıp sağlamadığı tespit edilmek isteniyorsa doğrulamalı faktör analizi tekniğinden yararlanılır (Aytaç ve Öngen, 2010: 16).

Açıklayıcı faktör analiziyle tespit edilen faktörlere doğrulamalı faktör analizi uygulanarak maddelerin faktörlerle yeteri kadar temsil edilip edilmediği belirlenmeye çalışılmıştır.

$\chi^2 / df = 2,540 < 3$ ,  $RMR = 0,068 < 0,08$ ,  $GFI = 0,926 > 0,085$ ,  $IFI = 0,940 > 0,90$ ,  $CFI = 0,939 > 0,90$ ,  $RMSEA = 0,48 < 0,08$  referans değerlerine göre faktörler maddelerle mükemmel uyum göstermektedir. Açıklayıcı faktör



analiziyle geçerliliği bulunan Suriyelilere bakış açısı ölçeğinin geçerliliği doğrulayıcı faktör analizi ile tekrar teyit edilmiştir. Standardize edilmiş regresyon katsayıları Tablo 15'te gösterilmiştir. Regresyon değerleri maddelerin faktörlere yüklenimlerini gösterir. Faktör yüklenimleri maddelerin faktörlere doğru yüklendiğini göstermektedir.

Tablo 15: Standardize Edilmiş Regresyon Katsayıları

Standardize Edilmiş Regresyon Katsayıları			Tahmin
M5	<---	FaktorA	,598
M12	<---	FaktorA	,653
M13	<---	FaktorA	,497
M15	<---	FaktorA	,601
M19	<---	FaktorA	,529
M26	<---	FaktorA	,507
M1	<---	FaktorB	,647
M2	<---	FaktorB	,659
M3	<---	FaktorB	,628
M4	<---	FaktorB	,599
M7	<---	FaktorB	,526
M11	<---	FaktorB	,745
M17	<---	FaktorC	,681
M18	<---	FaktorC	,748
M25	<---	FaktorC	,626
M27	<---	FaktorC	,621
M28	<---	FaktorC	,711
M22	<---	FaktorD	,918
M23	<---	FaktorD	,892
M21	<---	FaktorD	,462
M20	<---	FaktorD	,450
M14	<---	FaktorD	,984
M6	<---	FaktorA	,626
M16	<---	FaktorA	,758

### 3.2. Faktörlerin Adlandırılması

"Suriyelilere Bakış Açısı Ölçeği"nin faktör isimleri ve maddelerin faktörlere göre dağılımı Tablo 16'da gösterilmiştir.

Tablo 16: "Suriyelilere Bakış Açısı Ölçeği"nin faktörlere göre dağılımı.

Faktör İsimleri	Maddeler	Kesinlikle Katılıyor	Katılıyor	Kararsız	Katılmıyor	Kesinlikle Katılmıyor
Olumsuz Düşünceler	Suriyeliler toplumsal çatışmalara neden olmaktadır.					
	Ülkemizin önemli sorunlarından biri Suriyeliler sorunudur.					
	Suriyeliler geleneklerimize hiçbir zaman uyum sağlayamazlar.					
	Şehirimde Suriyelilerle birlikte yaşamaktan rahatsızlık duyuyorum.					
	Suriyelilerin kendi anadillerini konuşmaları beni rahatsız etmektedir.					
	Suriyeliler yaşadığım şehirde çevre sorunlarının artmasına neden olmaktadır.					
	Suriyeliler toplumda sağlık sorunlarına neden olmaktadır.					
Olumlu Düşünceler	Suriyelilerin bazı ortak kullanım alanlarında yoğun bir şekilde bulunmaları benim bu alanı kullanmamı engellemektedir.					
	Suriyeliler kültürel çeşitlilik yaratmaktadır.					
	Suriyeliler değişik kültürleri tanımamızı sağlamaktadır.					
	Suriyeliler ekonomik gelişmemize katkı sağlamaktadır.					
	Suriyeliler ekonomik kalkınmamıza iş gücü konusunda katkı sağlamaktadır.					
Temel Haklar	Suriyelilerle toplumsal kaynaşmamızda kültürel yakınlık önemlidir.					
	Suriyeliler yardımlaşma kültürünün içselleştirilmesine katkı sağlarlar.					
	Suriyelilerin ülkemdeki üniversitelere sınavsız yerleştirilmesini desteklerim.					
	Suriyelilerin ülkemde yönetici pozisyonlarına gelmesini desteklerim.					
	Suriyelilerin ülkemde oy vermek başta olmak üzere siyasi haklar elde etmesini desteklerim.					



Kültürel Öğeler	Suriyeliler ülkemde mülkiyet sahibi olmalıdırlar.					
	Suriyeliler ticari faaliyetlere canlandırıcı etki yapmaktadırlar.					
	Suriyeliler tarihi eserlerimize saygı duymaktadırlar.					
	Suriyeliler sanat eserlerimize saygı duymaktadırlar.					
	Suriyeliler dini inanışlarımıza karşı saygılıdırlar.					
	Suriyelilerin kültürel kıyafetlerini giymeleri beni rahatsız etmez.					
	Suriyeliler kültürel değerlerimize saygı duymaktadırlar.					

### 3.3. Suriyelilere Bakış Açısı Ölçeğinin Puan Dağılımı

Ölçekten alınan puanların değerlendirilmesi aşamasında Tablo 17'deki aralıklardan yararlanılmıştır. Ölçekteki aralıklar eşit olduğundan aritmetik ortalamalar puan aralığı 0,80 hesaplanmıştır. Puan aralığının belirlenmesinde kullanılan hesaplama: (En yüksek değer- en düşük değer)/5'tir. Bu hesaplamayla elde edilen aritmetik ortalamaların değerlendirilme aralıkları Tablo 17'de verilmiştir.

Tablo 17: SBA Ölçeğinin Aritmetik Ortalamalarının Değerlendirme Aralığı

Aralıklar	İfadeler
1,00-1,80	Kesinlikle Katılmıyorum
1,81-2,60	Katılmıyorum
2,61-3,40	Kararsızım
3,41-4,20	Katılıyorum
4,21-5,00	Kesinlikle Katılıyorum

### 4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada geliştirilen 63 maddelik Suriyelilere Bakış Açısı Taslak Ölçeğinin Kapsam geçerliliği için uzman görüşlerine başvurulmuş, uzman görüşleri sonucunda 23 madde taslak ölçekten çıkarılmıştır. Geriye kalan 40 madde dil, ifade ve anlam yönünden incelenerek 2 maddenin daha taslak ölçekten çıkarılmasına karar verilmiştir. Taslak ölçeğin 81 öğrenci üzerinde pilot uygulamasından sonra maddeler tekrar dil, ifade ve anlam bakımından incelenerek 8 maddenin de ölçekten çıkarılmasına karar verilmiştir. Geriye kalan 30 maddelik taslak ölçeğin faktörleşme yapısı analiz edilmiştir. Açıklayıcı faktör analizi oluşturulan taslak ölçeğe üç kez uygulanarak taslak ölçeğin 6 maddesinin ölçekten çıkarılmasına karar verilmiştir. Ölçeğin toplam varyansların %53,8'ini açıkladığı ve 24 maddelik ölçeğin 4 faktör altında toplandığı tespit edilmiştir.

24 maddeden oluşan ölçeğin Cronbach's Alfa Güvenirlik Katsayısı ,90 olarak hesaplanmıştır. Oluşturulan 4 faktör için de ayrı ayrı Cronbach's Alfa Güvenirlik Katsayısı hesaplanmıştır. Olumsuz Düşünceler Faktörünü oluşturan 8 madde için Cronbach's Alfa Güvenirlik Katsayısı ,82, Olumlu Katkı Faktörünü oluşturan 6 madde için ,83, Temel Haklar Faktörünü oluşturan 5 madde için ,81 ve Kültürel Öğeler Faktörünü oluşturan 5 madde için ,80 olarak hesaplanmıştır. Bu değerlerle geliştirilen ölçeğin hem bütünü hem de faktörleri arasında tutarlı olduğunu sonucuna ulaşılmıştır.

24 madde üzerinden yapılan iki yarı test güvenilirliği analizi sonucunda 1.grubun Cronbach's Alfa Güvenirlik katsayısı ,84 ikinci grubun Cronbach's Alfa Güvenirlik Katsayısı ,82 bulunmuştur. Bu değerlerin birbirine yakın olması birinci ve ikinci grubun tutarlı olmasının sonucudur. Formlar arası korelasyon katsayısı ,68, eşit uzunluk Spearman-Brown katsayısı ,81, eşit olmayan Spearman-Brown katsayısı ,81, Guttman İki Yarı katsayısı da ,81 olarak tespit edilmiştir. Bu değerler ölçeğin tamamının güvenilir olduğunu sonucunu ortaya koymuştur.

Suriyelilere Bakış Açısı Ölçeğinin alt boyutlarına uygulanan Pearson Korelasyon analizi sonuçlarına göre: Olumsuz Düşünceler Faktörü ile Olumlu Katkı Faktörü arasında ,32, Olumsuz Düşünceler Faktörü ile Temel Haklar Faktörü arasında ,34, Olumsuz Düşünceler Faktörü ile Kültürel Öğeler Faktörü arasında ,39, Olumlu Katkı Faktörü ile Temel Haklar Faktörü arasında ,60, Olumlu Katkı Faktörü ile Kültürel Öğeler Faktörü arasında ,59, Temel Haklar Faktörü ile Kültürel Öğeler Faktörü arasında ,49 düzeyinde ilişki olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Açıklayıcı faktör analiziyle geçerliliği bulunan Suriyelilere bakış açısı ölçeğinin geçerliliği doğrulayıcı faktör analizi ile tekrar teyit edilmiştir.  $X^2 / df = 2,540 < 3$ ,  $RMR = 0,068 < 0,08$ ,  $GFI = 0,926 > 0,085$ ,  $IFI = 0,940 > 0,90$ ,  $CFI = 0,939 > 0,90$ ,  $RMSEA = 0,48 < 0,08$  referans değerlerine göre faktörlerin maddelerle mükemmel uyum gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmada sonucunda geliştirilen ölçek, gerektiğinde güncellenerek Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlarının, Suriyelilere ve diğer alt gruplara bakış açıları tespit edilip olumsuz bakış açılarının nedenleri irdelenerek barış toplumu yaratılmasına bir nebze katkı sağlanabilir.

Araştırma ölçek geliştirmek isteyen diğer araştırmacılara kaynak olabileceği gibi diğer araştırmacılar tarafından veri toplama aracı olarak da kullanılabilir.



#### KAYNAKÇA

- ARSLAN, A. (2004). "Medyanın Birey, Toplum ve Kültür Üzerine Etkileri", *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, S. 1(1), ss. 1-12.
- ARTUN, E. (2005). "Popüler Türk Kültürünün Dünya Kültürlerine Etki ve Katkısı", *VI. Türk Kültürü Kongresi*, Ankara: 21-26 Kasım.
- AYTAÇ, M. & ÖNGEN, B. (2012). "Doğrulamalı Faktör Analizi İle Yeni Çevresel Paradigma Ölçeğinin Yapı Geçerliliğinin İncelenmesi", *İstatistikçiler Dergisi*, S. 5, s. 14-22.
- BOYRAZ, Z. (2015). "Türkiye'de Göçmen Sorunlarına Örnek Suriyeli Mülteciler", *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks*, S. 7(2), s. 35-58.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener (2007). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- CANATAN, K. (2008). "Hollanda Toplumunda Yabancı Karşıtı Tutumların Analizi", *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, S. 3 (7), s. 220-240.
- CENGİZ, D. (2015). "Zorunlu Göçün Mekânsal Etkileri ve Yerel Halkın Algısı; Kilis Örneği", *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, S. 10 (2), s. 101-122.
- ÇAKIR, Ö. (2002). "Sosyal Dışlanma", *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 4 (3), s. 83-104.
- DAVİS, L.L.(1992). "Instrument Review: Getting the Most From A Panel of Experts", *Applied Nursing Research*, S. 5, s. 194-197.
- DENİZ O. (2009). "Mülteci Hareketleri Açısından Van Kentinin Durumu ve Kentteki Mültecilerin Demografik Profili", *Doğu Coğrafya Dergisi*, S. 14 (22), s. 187-204.
- DENİZ, A., Ç., EKİNCİ, Y. & HÜLÜR, A., B. (2016). "Suriyeli Sığınmacıların Karşılaştığı Sosyal Dışlanma Mekanizmaları", *Akademik Araştırma ve Dayanışma Derneği Sosyal Bilimler Araştırma Dergisi*, S. 14 (1), s. 17-40.
- GÜVENÇ, Bozkurt (1993). *Türk Kimliği*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- HARUNOĞULLARI, M. & CENGİZ, D., (2014). "Suriyeli Göçmenlerin Mekânsal Analizi; Hatay (Antakya) Örneği", *TÜCAUM VIII. Coğrafya Sempozyumu*, Ankara: 23-24 Ekim 2014.
- KAGITÇIBAŞI, Ç. (2014). "Kültürleşme ve Aile İlişkileri", *Türk Psikoloji Yazıları*, S. 17 (34), s. 120-127.
- KALAYCI, Şeref (2010). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Ankara: Asil Yayıncılık.
- KARACA, M. (2012). "Farklılaşma, Bütünleşme ve Birlikte Yaşama Üzerine", *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 18, s. 226-238.
- KARAGÖZ, Y. & AĞBEKTAŞ, A. (2016). "Yapısal Eşitlik Modellemesi İle Yaşam Memnuniyeti Ölçeğinin Geliştirilmesi; Sivas İli Örneği", *Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi*, S. 7(13), s. 274-290.
- KARASAR, Niyazi (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- KARASU, M., A. (2016). "Şanlıurfa'da Yaşayan Suriyeli Sığınmacıların Kentle Uyum Sorunu", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, S. 21 (3), s. 995-1014.
- KAYA, A.,B.(2013). "Çevrimiçi Oyun Bağımlılığı Ölçeğinin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenilirlik Çalışması, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- KAYA, İbrahim & EREN, Esra Yılmaz (2015). *Türkiye'deki Suriyelilerin Hukuki Durumu Arada Kalanların Hakları ve Yükümlülükleri*, İstanbul: Seta Yayınları.
- Resmi Gazete (1961). 1961/10898, *Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşme*, Erişim Tarihi: 8 Kasım 2016, <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/10898.pdf>.
- Resmi Gazete (1994). 1994/22127, *Türkiye'ye İltica Eden veya Başka Bir Ülkeye İltica Etmek Üzere Türkiye'den İkamet İzni Talep Eden Münferit Yabancılar İle Topluca Sığınma Amacıyla Sınırlarımıza Gelen Yabancılar ve Olabilecek Nüfus Hareketlerine Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik*, Erişim Tarihi: 8 Kasım 2016, <http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/22127.pdf>.
- Resmi Gazete (2014). 2014/6883, *Geçici Koruma Yönetmeliği*, Erişim Tarihi: 8 Kasım 2016, <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2014/10/20141022-15-1.pdf>.
- SEZGİN, A., A. & YOLCU, T. (2016). "Göç İle Gelen Uluslararası Öğrencilerin Sosyal Uyum ve Toplumsal Kabul Süreci", *Humanitas-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 4 (7), s. 417-436.
- ŞENCAN, Hüner (2005). *Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlik*, Ankara: Seçkin Yayınları.
- ŞİRİN, N., A. (2011). 1989 Zorunlu Göçü ve Göçmenlerin Sosyal Entegrasyonu: Tekirdağ'daki Bulgaristan Göçmenleri Üzerine Bir Çalışma, *Uluslararası Balkan Kongresi*, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli: 28-29 Nisan.
- TAVŞANCIL, Ezel (2006). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS İle Veri Analizi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- TEKİN, M. (2009). *Türkiye'de Yaşayan Sığınmacı ve Mültecilerin Entegrasyonunda Yaşanan Sorunlar ve Avrupa Birliği Uygulamaları Bağlamında Çözüm Önerileri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü.
- TOPKAYA, Y. & AKDAĞ, H. (2016). "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Suriyeli Sığınmacılar Hakkındaki Görüşleri", *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 7 (1), s. 767-786.
- TÜRKKAHARAMAN, M. & TUTAR, H. (2009). "Sosyal Değişme, Bütünleşme ve Çözüm Bağlamında Toplumda Farklı Kültür ve Anlayışların Yeri ve Önemi", *Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, S. 1 (1), s. 1-16.
- ÜNAL, S. (2014). "Türkiye'nin Beklenmedik Konukları: "Öteki" Bağlamında Yabancı Göçmen ve Mülteci Deneyimi", *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks*, S. 6 (3), s. 65-89.
- YURDUGÜL, H. (2005). "Ölçek Geliştirme Çalışmalarında Kapsam Geçerliği için Kapsam Geçerlik İndekslerinin Kullanılması", *XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Denizli: 28-30 Eylül.